

Deze nota betreft het thema 'waterveiligheid'

De waterkeringen, het oppervlaktewater, het grondwater en de waterketen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en benaderen we als één systeem.

VV-beeldnota

Registratienummer:
20.004899

De verenigde vergadering vormt een beeld van de schade aan keringen en oevers die door Rijnland wordt geconstateerd en hoe daar op dit moment mee om wordt gegaan met het oog op opinievorming in juni en besluitvorming later dit jaar over de verantwoordelijkheden voor het herstel van schade aan keringen en oevers.

Context

Op verschillende manieren en momenten bereiken Rijnland(s bestuurders) vragen en opmerkingen over de onderhoudsplicht die perceeleeigenaren hebben voor keringen en oevers. Regelmatig ligt er achter deze vragen en opmerkingen een gevoel ongelijk behandeld te worden t.o.v. andere perceeleeigenaren of een gevoel van onredelijkheid dat schade moet worden hersteld die niet door de perceelegeenaar zelf veroorzaakt is. Concreet gaat het om:

- Perceeeigenaren vinden dat ze niet verantwoordelijk zijn voor schade die ze niet zelf hebben veroorzaakt (schade door golven, muskusratten, etc) en waarvan het voorkomen buiten hun invloedssfeer ligt.
- Onduidelijkheid over wanneer een perceelegeenaar wordt aangeschreven voor uitvoeren van dagelijks onderhoud of wanneer Rijnland het oppakt als buitengewoon onderhoud (kadeverbetering). Hierin wordt ongelijkheid ervaren.
- De handhavingsaanpak van Rijnland wordt als 'hard' ervaren.

Meestal is er geen discussie over de vraag of er schade is of niet.

In de zomer van 2019 zijn bestuurlijke vragen gesteld over de aanschrijvingen voor te herstellen schade aan keringen en oevers. Het college heeft daarop besloten om, naast het in het collegeakkoord opgenomen proces rond oeververdedigingen, ook een bestuurlijk BOB-proces te doorlopen over het omgaan met geconstateerde schade aan keringen en oevers.

Deze beeldnota en de behandeling in de VV-vergadering van 25 maart 2020 geven invulling aan het eerste deel van het BOB-proces, de beeldvorming. Het college beoogt d.m.v. dit BOB-proces tot besluitvorming te komen over de vraag bij wie de verantwoordelijkheid ligt voor herstel van schade aan keringen en oevers. Hierbij kan, maar hoeft niet, onderscheid gemaakt worden naar typen schade. Hierdoor kan, maar hoeft niet, besloten worden dat Rijnlands beleid m.b.t. het herstel van schade aan keringen moet worden aangepast.

Er bestaat een relatie met het dossier 'oeververdedigingen' waarvan de beeldnota is behandeld in de commissie Voldoende Water en Waterkwaliteit op 6 november 2019. Zie bijlage 1 voor een toelichting.

Aanpak

Planning

Beeldvorming: deze beeldnota en behandeling in de VV-vergadering van 25 maart 2020
Opinievorming: juni 2020
Besluitvorming: najaar 2020, in samenhang met besluitvorming over de Keur en beleidsregels

Doel beeldvorming

De beeldvorming heeft tot doel u het benodigde kennisniveau over dit dossier te bieden. Na de beeldvorming heeft u een beeld van:

1. Hoe de herstelplicht voor schades aan keringen en oevers op dit moment is geregeld in Rijnlands beleid;
2. Hoe de onderhoudsplicht in de praktijk werkt;
3. Het aantal schades aan keringen en oevers dat Rijnland de afgelopen jaren heeft geconstateerd en het aantal daaruit volgende handhavingstrajecten en juridische procedures;
4. De oorzaken van schade aan keringen en oevers;
5. Hoe de herstelplicht voor schades aan keringen en oevers bij andere waterschappen is geregeld;

Aanpak beeldvorming

Vanwege de beperkte beschikbare tijd tijdens de VV-vergadering van 25 maart 2020 wordt de beeldvorming op 2 manieren gefaciliteerd:

1. Middels de inhoudelijke bijlage bij deze beeldnota waarin bovenstaande punten worden behandeld.
2. Middels een presentatie en de gelegenheid tot het stellen van vragen tijdens de VV-vergadering. Hier krijgt u ook de gelegenheid om uw eigen beeld te delen, zoals de vragen of zorgen die leven bij hun achterban.

Doorkijk opinievorming en besluitvorming

In de fase van opinievorming gaan we in op de vragen, opmerkingen en achterliggende emoties en bespreken we de (beleids)keuzes die gemaakt zouden kunnen worden. Daarbij nemen we nadrukkelijk mee welke consequenties deze keuzes hebben voor onze omgeving en voor Rijnland (bijvoorbeeld personeel en financieel).

De besluitvorming over wel of niet aanpassen van de onderhoudsplicht voor waterkeringen en oevers vindt in het najaar plaats. Ongeacht welk besluit er wordt genomen in dit dossier, moet dit opgenomen worden in de Keur en beleidsregels van Rijnland. Dit moet in het najaar gebeuren om per 2021 op de gewenste manier te kunnen werken.

Bijlagen

Bijlage 1: Relatie met dossier oeververdedigingen

Bijlage 2: Factsheets schade aan keringen en oevers

Bijlage 1 Relatie met dossier oeververdedigingen

Het dossier schade aan keringen en oevers heeft een relatie met het dossier oeververdedigingen. De relatie tussen beide dossiers is het vraagstuk welke persoon of instantie verantwoordelijk is voor het onderhoud en herstel van schade. De schade die aan keringen of oevers ontstaat, kan veroorzaakt worden door dezelfde factor (vee, varen, wind, etc.) als schade die aan oeververdedigingen ontstaat.

Het dossier oeververdedigingen richt zich grotendeels op de kosten van niet-groene oevers en heeft betrekking op de onduidelijkheid welke persoon of instantie verantwoordelijk is voor het onderhoud van een oever(verdediging). Dit wordt veroorzaakt doordat er (a) geen goede legger is waarin oevers zijn geregistreerd, (b) er in het verleden door de (voormalige) inliggende waterschappen op grote schaal oeververdedigingen zijn geplaatst terwijl er geen directe waterstaatkundige reden was, (c) dat er overnames zijn gedaan die niet altijd goed zijn geregistreerd.

Het dossier schade aan keringen en oevers heeft geen relatie met een onvolledige legger of het ontbreken van eenduidige uitgangspunten en mogelijk gewekte verwachtingen. In dit dossier gaat het om de vraag of Rijnlands beleid en werkwijze aan herziening toe is. Conform keur en legger oppervlaktewateren zijn de aangelanden verantwoordelijk voor het herstel van schade aan keringen en oevers.

In dit dossier gaat het in tegenstelling tot het dossier oeververdedigingen met name om het groene deel van de oever, vaak ook de waterkering.

Beiden onderwerpen doorlopen een eigen traject, waarbij één en ander op elkaar wordt afgestemd.

Bijlage 2 Factsheets schade aan keringen en oevers

Begrippen keringen en oevers

De begrippen 'oever' en 'waterkeringen' zijn in de Keur als volgt gedefinieerd:

oever = de scheiding tussen land en water.

waterkeringen = kunstmatige hoogten, waterscheidingen en (gedeelten van) natuurlijke hoogten of hooggelegen gronden, met inbegrip van de daarin of daaraan aangebrachte werken, die een waterkerende of mede een waterkerende functie hebben.

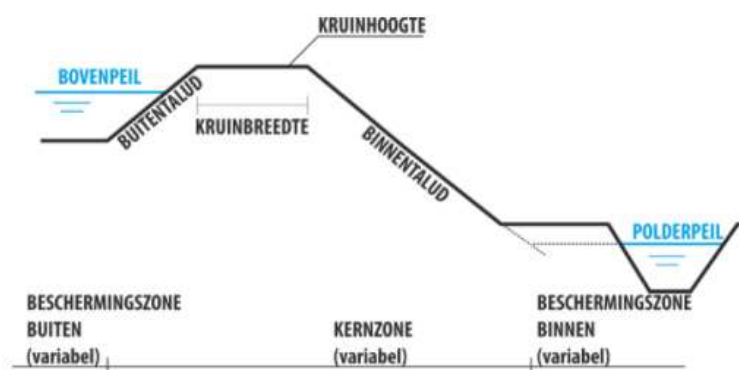
In het beheergebied van Rijnland ligt circa 12.000 kilometer aan watergangen. Elke watergang heeft 2 oevers, dit betekent dat in het Rijnlandse beheergebied circa 24.000 kilometer aan oevers ligt. Vaak zijn dit groene (onbeschermd) oevers, maar grote delen (met name de primaire wateren en stedelijk gebied) worden beschermd met een oeververdediging.

Een waterkering is een bijzonder type oever. Langs de boezem- en polderwatergangen liggen de regionale waterkeringen. Onder de regionale waterkeringen vallen de dijken, kades en ook kunstwerken. Alle regionale keringen dragen bij aan de waterveiligheid binnen het beheersgebied van Rijnland. Rijnland beheert meer dan 1200 kilometer aan regionale keringen. 1200 van de 24.000 kilometer oevers is dus deel van een waterkering.

Op de kaartuitsnede hiernaast is te zien dat slechts een deel van de oevers aan een waterkering ligt (de rode lijnen):

In deze factsheet gebruiken we de begrippen 'buitentalud', 'binnentalud' en 'kruin'. Dit zijn onderdelen van een waterkering. Op de afbeelding hiernaast zijn deze onderdelen aangegeven:

B2.1 Beleid Rijnland

Het huidige beleid van Rijnland komt uit de Keur 2015.

Rijnlands beleid m.b.t. de onderhoudsplicht voor keringen en oevers is bij het opstellen van deze keur, maar ook sinds de vaststelling niet integraal bediscussieerd. Bij het opstellen van de Keur 2015 is wel uitvoerig gesproken over een onderwerp dat sterk gerelateerd is aan de onderhoudsplicht: de wenselijkheid om beweidingsbeleid (een verbod op grootvee op de kering) op te nemen in de keur. Er is voor gekozen om dit niet te doen, vanwege het uitgangspunt van deregulering.

Beleid m.b.t. onderhoudsplicht waterkeringen

Het hoogheemraadschap van Rijnland is verantwoordelijk voor de zorg voor de waterkeringen. In de Keur van Rijnland staat beschreven hoe we de staat van de waterkering behouden door regels en verboden. Ook staat hierin voor welke schades het waterschap onderhoudsplichtig is en voor welke schades de eigenaar. We staan op de waterkeringen andere functies toe dan de waterkerende functie (medegebruik). De verantwoordelijkheid voor schade die voortkomt uit dit medegebruik leggen we d.m.v. de Keur bij de perceeleigenaar. Zie de volgende pagina voor de betreffende artikelen uit de Keur.

Het dagelijks (ook wel gewoon) onderhoud valt onder de onderhoudsplicht van de perceeleigenaar. In de meeste gevallen is dit iemand anders dan Rijnland. Het dagelijks onderhoud heeft betrekking op schade aan de waterkering als gevolg van het dagelijks gebruik.

Rijnland is verantwoordelijk voor het buitengewoon onderhoud. Dat is het onderhoud dat nodig is voor in stand houden van stabiliteit en profiel en wordt uitgevoerd vanuit de zorgplicht voor het goed functioneren van de waterkering. Onder dit onderhoud wordt verstaan:

- het verhogen van een waterkering over de gehele strekking (vanaf tientallen meters) vanwege het inklinken van de kruin van de waterkering.
- het verbreden van de waterkering waardoor meer stabiliteit wordt verkregen als gevolg van het dalen van het maaiveld van de inliggende polder.

Beleid m.b.t. onderhoudsplicht overige oevers

De verantwoordelijkheid voor het in standhouden van oevers die geen waterkering zijn ligt in principe geheel bij de perceeleigenaar. In de keur en legger oppervlaktewateren is vastgelegd dat aangelanden primair verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de oevers. Zie pagina 8 voor het betreffende artikel uit de Keur.

Echter zijn er ook strekkingen waar Rijnland de oevers onderhoudt. Dit zijn strekkingen waar Rijnland ook zelf een belang heeft bij het instandhouden van de oever. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer vanuit de watersysteemtaak oeververdediging is geplaatst of bij natuurvriendelijke oevers die Rijnland heeft aangelegd in het kader van de KRW.

Artikel 2.2.3 – Onderhoudsplichtigen waterkeringen

1. Het onderhoud van primaire en overige waterkeringen berust, voor zover het betreft het in stand houden van stabiliteit en profiel, bij het hoogheemraadschap.
2. Het dagelijks onderhoud, zoals beschreven in artikel 2.2.4, berust bij de eigenaar van de waterkering.

Artikel 2.2.4 – Onderhoudsplicht waterkeringen (dagelijks onderhoud en stuifvrij houden)

1. De onderhoudsplichtigen van waterkeringen dragen binnen de kernzone zorg voor:
 - a. het vrijhouden van afval, voorwerpen en materialen;
 - b. het herstellen van beschadigingen, zoals veroorzaakt door verkeer, huisdieren en dergelijke;
 - c. het melden aan Rijnland van aanzienlijke beschadigingen en van de aanwezigheid van muskusratten;
 - d. het bestrijden van overig wild, dat het waterkerend vermogen van de waterkering schaadt;
 - e. het in stand houden van de aanwezige begroeiingen en oeverbegroeiingen, die dienen tot verdediging van de waterkering;
 - f. het onderhouden van de grasmat door:
 - i. het voortdurend vrijhouden van de voor de erosiebestendigheid van de grasmat schadelijke vegetatie;
 - ii. het maaien of laten begrazen.
2. De onderhoudsplichtigen van de kernzone en de landinwaarts gelegen beschermingszone van de zeewering, dragen zorg voor het voortdurend stuifvrij houden. Daartoe zijn zij verplicht om de gedeelten van die gronden, die dreigen te verstuiven, voor 1 april van elk jaar afdoende te beplanten of op andere wijze de verstuiving daarvan afdoende te beletten.

Keur 2015 – onderhoudsplicht oevers:

Artikel 2.2.2 – Onderhoudsplicht oppervlaktewateren

1. Gewoon en buitengewoon onderhoud aan oppervlaktewateren wordt gedefinieerd in de legger Oppervlaktewateren van Rijnland.

Legger oppervlaktewater:

Legger Oppervlaktewater (vigerend)

(1 van 2)	
Naam	
Status Object	gerealiseerd
Status Legger Watersysteem	Vastgesteld
Categorie	primair
Oppervlaktewaterlichaam	
Breedte (m)	2,63
Lengte (m)	265,00
Waterdiepte (m)	0,55
Bodembreedte (m)	0,39
Taludhelling Links (1:x)	2,00
Taludhelling Rechts (1:x)	2,00
Opmerking	
Gewoon Onderhoud	RIJNLAND
Buitengewoon Onderhoud	RIJNLAND
Talud Onderhoud	AANGELAND

[Zoomen naar](#) ...

B2.2 Onderhoudsplicht in de praktijk

Buitengewoon onderhoud waterkeringen

Het buitengewoon onderhoud is het onderhoud dat nodig is voor in stand houden van de stabiliteit en het profiel van de waterkering. Om te bepalen of deze nog voldoende zijn wordt dit periodiek getoetst d.m.v. berekeningen. Indien een waterkering niet voldoet aan de eisen, wordt het benodigde buitengewoon onderhoud opgenomen in het programma voor kaderverbeteringen.

Soms worden tijdens inspecties (zie hieronder) zaken geconstateerd die een indicatie kunnen zijn van instabiliteit of een te laag profiel. Hier wordt dan een extra toetsing/berekening voor uitgevoerd om te bepalen of buitengewoon onderhoud nodig is. Indien dat het geval is, is meestal geen kaderverbetering nodig, maar voert Rijnland lokaal onderhoud uit.

Dagelijks onderhoud waterkeringen

Inspecties en beoordeling

Rijnland houdt toezicht op het dagelijks onderhoud van de waterkeringen middels:

- de jaarlijkse voorjaarsinspectie in het hele beheergebied;
- een jaarlijkse intensievere inspectie van een deel van het beheergebied vanaf het water;
- inspectie n.a.v. meldingen die medewerkers van Rijnland of externen doen.

De inspecties worden deels varend uitgevoerd. Tijdens deze inspecties wordt aangegeven op welk deel van de waterkering de schade geconstateerd wordt. Er wordt o.a. gekeken naar:

- ingetrapte, afgetrapte en/of afgekalfde oevers;
- schade op de dijk door vee of door voertuigen (ook boten);
- slechte grasmat;
- bomen die een gevaar vormen;
- onvoldoende gemaaid;
- struiken en opschot;
- beschadiging van de vegetatie die dient ter bescherming van de dijk.

De afweging en besluitvorming of geconstateerde schades aan waterkeringen door de perceeleigenaar hersteld dienen te worden, vindt zorgvuldig plaats met inzet van vakspecialisten, beheerders en handhavers. Uitgangspunt hierbij is dat middels een zorgvuldige afweging bij de inzet van handhaving wordt voldaan aan het gelijkheidsbeginsel.

Op basis van inspectiegegevens (foto's en overige bevindingen zoals bijvoorbeeld afmetingen van scheuren) wordt per locatie vastgesteld welk onderhoud en door wie noodzakelijk is om de waterkering weer voldoende veilig te laten zijn. De onderhoudsplichtige (perceeleigenaar) wordt aangeschreven voor het herstel van de geconstateerde schade.

Handhaving onderhoudsplicht

Door de onderhoudsplicht goed te handhaven zorgen we er voor dat het dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd en dat de functie van de dijk gewaarborgd blijft om het achterliggende gebied te beschermen tegen wateroverlast. Rijnland gebruikt in het geval van te herstellen schade aan waterkeringen het bestuursrechtelijke handhavingsinstrument 'last onder dwangsom'. Daar waar schade hersteld dient te worden, wordt een handhavingstraject opgestart. Het maakt daarbij niet uit of de onderhoudsplichtige een overheid (ook Rijnland zelf) of particulier betreft. Het handhavingstraject verloopt volgens de volgende stappen:

1: Waarschuwing

De eerste stap in het proces is een waarschuwingsbrief aan de perceeleigenaar die onderhoudsplichtig is. In de brief staat aangeven wat het onderhoud is dat moet worden uitgevoerd, waar dit onderhoud moet worden uitgevoerd en voor welke datum dit moet gebeuren. In de folder die wordt meegestuurd met de brief staat beschreven op welke wijze het onderhoud moet worden uitgevoerd. De onderhoudsplichtige kan om uitstel vragen voor het voeren van het gevraagd onderhoud.

2: Aankondiging last onder dwangsom

Na de datum die in de waarschuwingsbrief staat wordt gecontroleerd of het onderhoud voldoende en op de juiste wijze is uitgevoerd. Is dat niet het geval dan is de onderhoudsplichtige in overtreding van het artikel van de keur dat gaat over het dagelijks onderhoud. Daarom wordt er een 'aankondiging last onder dwangsom' gestuurd. In deze aankondiging staat dat Rijnland van plan is handhavend op te treden. De onderhoudsplichtige kan hierover een zienswijze geven. De zienswijze kan ertoe leiden dat uiteindelijk geen last onder dwangsom wordt opgelegd. Als er ondanks de zienswijze toch een last onder dwangsom wordt opgelegd, wordt in de last onder dwangsom uitgelegd waarom.

3: Last onder dwangsom

Indien het onderhoud ook na de aankondiging niet voldoende en op de juiste wijze is uitgevoerd, krijgt de onderhoudsplichtige een definitieve last onder dwangsom. Daarin staat dat de onderhoudsplichtige een dwangsom moet betalen als de kering niet binnen een bepaalde termijn in de gewenste situatie hersteld is. De termijn die wordt gegeven om de schade alsnog te herstellen is afhankelijk van hoeveel tijd normaal gesproken nodig is om dat te doen.

De hoogte van de dwangsom wordt vastgesteld op een bedrag per tijdseenheid (maximaal 5 termijnen). De hoogte van de last wordt onder andere bepaald door de verwachte kosten van het dagelijks onderhoud. Een perceeleigenaar kan bezwaar en beroep indienen tegen de definitieve last onder dwangsom. Een bezwaar tegen een last onder dwangsom kan bijvoorbeeld gaan over dat het onderhoud moet worden uitgevoerd, en hoe en door wie dat zou moeten plaatsvinden. Ook kan de hoogte van de dwangsom ter discussie worden gesteld.

Als na het innen van alle vijf de dwangsommen de kering nog steeds niet in de gewenste situatie is hersteld, wordt een nieuwe last onder dwangsom opgelegd met hogere bedragen.

Onderhoudsplicht overige oevers

Overige oevers worden door Rijnland niet structureel geïnspecteerd, omdat Rijnland zelf geen belang heeft bij het instandhouden van de oevers. Omdat we tijdens de voorjaarsinspectie van de waterkeringen intensief aanwezig zijn in het gebied, worden er wel schades aan overige oevers geconstateerd. Daarnaast komen er via het klant contact team meldingen binnen van ingelanden. Wanneer er schade is geconstateerd die de waterhuishoudkundige functie in gevaar brengt, wordt de perceeleigenaar hierop aangesproken.

B2.3 Aantal schadegevallen en handhavingstrajecten

In deze paragraaf geven we een overzicht van de aantallen meldingen en in de inspecties geconstateerde gevallen van schade aan keringen en oevers voor de jaren 2016 tot met 2019.

Meldingen over waterkeringen en oevers

In onderstaand overzicht staat het aantal meldingen die we via het klant contact team ontvangen van ingelanden. Een klein deel van de meldingen leidt tot schadeherstel door Rijnland zelf of de perceeleigenaar, afhankelijk van wie de onderhoudsplichtige is.

jaar	2016	2017	2018	2019
meldingen over keringen	284	306	394	289
meldingen over overige oevers	15	13	16	19

Voorjaarsinspectie en aanschrijvingen waterkeringen

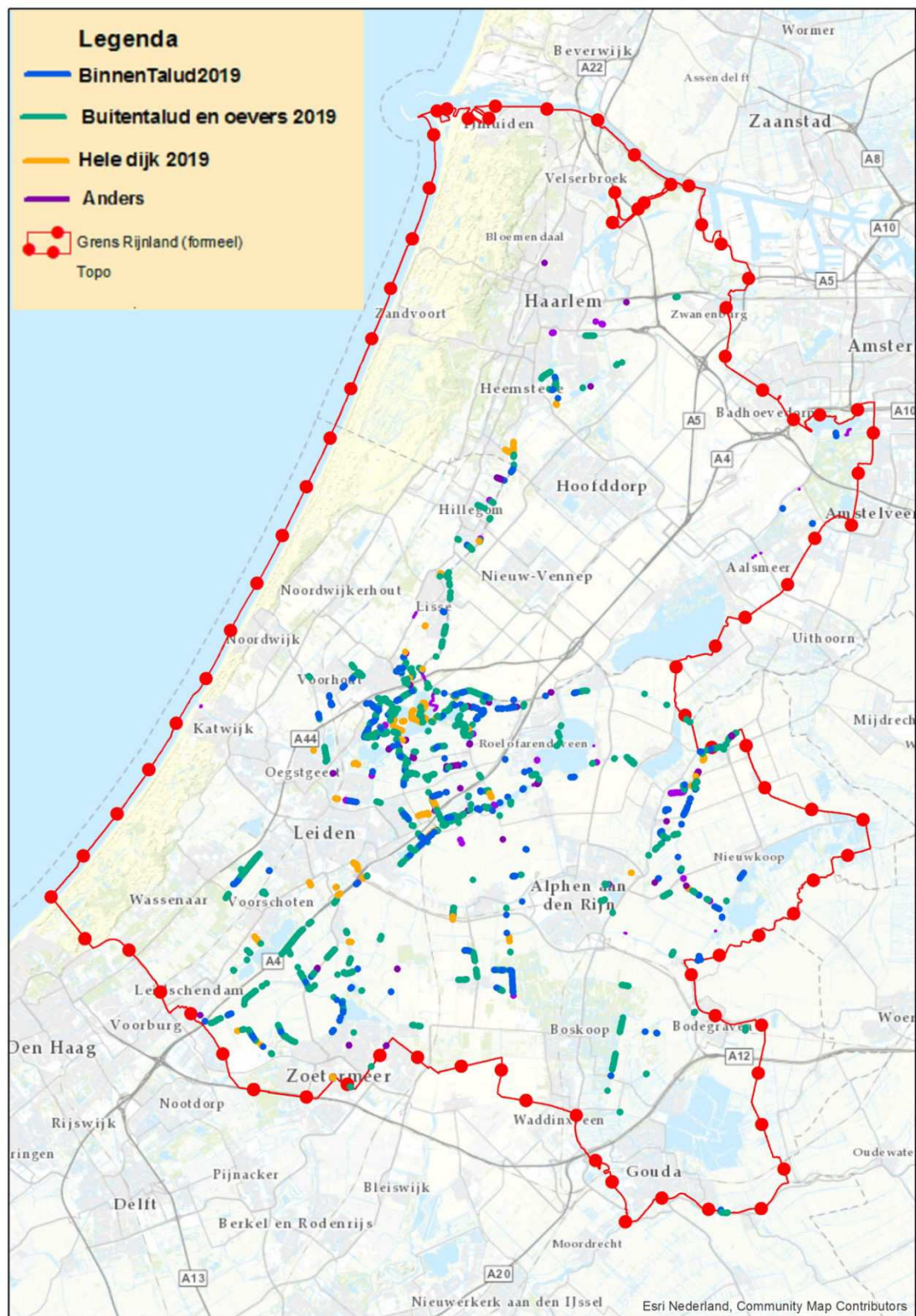
Onderstaande tabel geeft het overzicht van het aantal schadepunten dat in de voorjaarsinspecties is geconstateerd en op hoeveel van de in totaal 1200 km deze aangetroffen werden.

	2016		2017		2018		2019	
	aantal	km	aantal	km	aantal	km	aantal	km
buitentalud en oevers	9	0,7	227	12,3	142	12,0	388	26,0
binnentalud en kruin	77	4,8	50	1,3	56	2,7	142	6,4
hele dijk / kernzone	43	4,0	10	1,0	50	5,0	123	11
anders	105	7,3	32	2,1	58	3,7	74	4,0
totaal	233	16,8	319	16,7	306	23,4	727	47,4

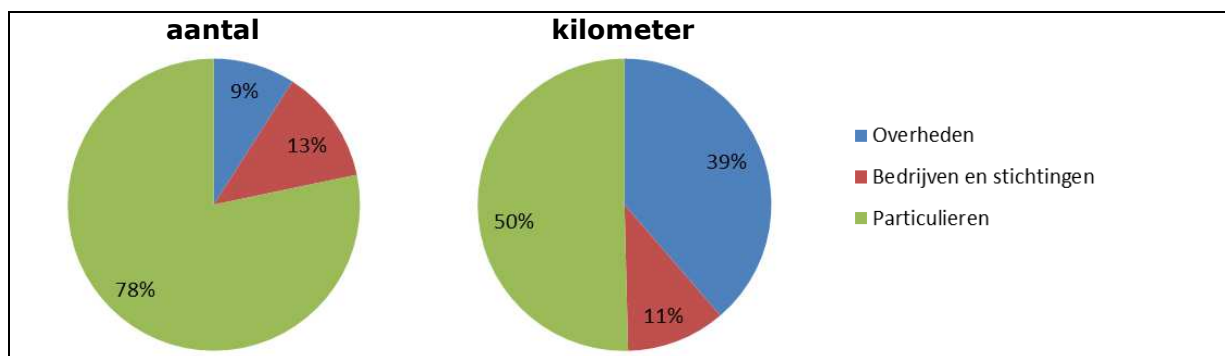
De toename in het aantal schadepunten sinds 2015 is te verklaren doordat toen een nieuwe manier van inspecteren is ingevoerd. De organisatie is steeds beter geworden in het uitvoeren van deze methode wat heeft geleid tot een completere beoordeling en hoger aantal geconstateerde schadepunten.

In 2019 is er een (ruime) verdubbeling van het aantal schadepunten. De verklaring hiervoor is, naast bovenstaande reden, het type gebied dat (extra) is geïnspecteerd vanaf het water.

Op de kaart op de volgende pagina is weergegeven op welke locaties in het beheergebied in 2019 de schadegevallen zijn geconstateerd.

De geconstateerde schadepunten zijn vervolgens beoordeeld. Daarbij is beoordeeld of ze moeten leiden tot een actie door de perceeleigenaar in het kader van de dagelijkse onderhoudsplicht. Als dat het geval is wordt de perceeleigenaar aangeschreven. Voor 2019 is hieronder weergegeven in hoeveel gevallen de perceeleigenaar een overheid, bedrijf of particulier betreft. Deze percentages zijn representatief voor de afgelopen jaren.

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel schadepunten leiden tot aanschrijvingen, dwangsommen, bezwaren en beroepen. Eén aanschrijving kan betrekking hebben op meerdere schadepunten bij elkaar, bijvoorbeeld als er meerdere schadepunten op één perceel liggen.

	jaar	2016	2017	2018	2019
waarschuwingbrief	aantal locaties	217	297	226	614
	kilometers	10,4	15,5	17,5	38,9
dwangsommen*	aantal	75	196	104	218
bezwaren	aantal	4	4	1	2
zaken in beroep	aantal		1	1	

* Dit betreft ongeveer 90% van de onderhoudsplichtigen die een aankondiging last onder dwangsom ontvangen.

B2.4 Oorzaken schade aan keringen en oevers

Schade waterkeringen

Afhankelijk van op welk deel van de waterkering de schade aanwezig is zijn er een aantal mogelijke oorzaken. Deze beschrijven we hieronder, geïllustreerd met foto's uit de inspecties in bijlage B2.A.

Schade aan buitentalud en oever waterkering

Een goede staat van het buitentalud en de oevers van de waterkering is belangrijk, omdat aantasting de stabiliteit van de hele kering in gevaar brengt. Het soort schades wat op dit deel van de waterkering wordt aangetroffen betreft:

- ingetrapte/afgetrapte/afgekalfde oevers;
- slechte grasmat op het buitentalud;
- aangetaste vegetatie langs de oeverlijn;
- slechte staat van de beschoeiing.

De oorzaken van de schades die we zien aan het buitentalud en de oevers zijn o.a.:

- vertrappen van de oevers door groot vee;
- beschadigen van de beschoeiing door groot vee;
- windgolven;
- golven van boten die langs varen.

De verschillende oorzaken kunnen de schade op een locatie versterken. Als er eenmaal schade is aan de grasmat of oever door de ene oorzaak, is de dijk gevoeliger voor meer schade door een andere oorzaak. Als er bijvoorbeeld schade is aan het buitentalud of de oever door vertrapping door grootvee, zullen de oevers sneller afkalven door golven, waardoor de vegetatie langs de oeverlijn verdwijnt. En andersom: als de vegetatie langs de oeverlijn achter uit gaat, vindt er sneller afkalving plaats door golven, en kan vee meer schade aanrichten.

Schade aan binnentalud en kruin waterkering

Aan het binnentalud en de kruin van een waterkering zijn, net als bij het buitentalud, de grasmat en de stabiliteit belangrijk. De grasmat zorgt voor bescherming van de kern van de dijk, zodat bij een intense regenbui of bij golfoverslag het binnentalud niet meteen erodeert. De klei- en zandlagen onder de grasmat zorgen voor de stabiliteit van de dijk. Het soort schade dat aan het binnentalud en de kruin wordt aangetroffen betreft:

- slechte grasmat;
- kuilen;
- sporen.

De oorzaken van de schades die we zien aan het binnentalud en de kruin zijn o.a.:

- schade door dieren:
 - vee (paarden, koeien en schapen);
 - mollen;
 - vogels (bijv. ganzen);
- schade doordat er met een voertuig is gereden.

Risico op schade aan de hele waterkering / kernzone

In de keur is opgenomen dat de kering vrij gehouden moet worden van afval, voorwerpen en materialen. Tijdens de inspecties wordt onder deze categorie meestal geen werkelijke schade aangetroffen, maar gaat het om een risico op schade met een risico voor de waterveiligheid. Het betreft:

- Bomen op de dijk: Bij het omwaaien van een boom kan er een gat in de dijk ontstaan en instabiliteit van de kering creëren. De locatie van de boom op de kering en de grootte van de boom wordt meegenomen in de afweging hoe groot dit gevaar is.
- Maaien: Aanwezige vegetatie op de waterkering moet zo gemaaid worden dat de dijk te inspecteren is. Het maaisel moet afgevoerd worden, omdat het slecht kan zijn voor de grasmat als het te lang blijft liggen.
- Opschot en struiken (nieuwe boompjes, struiken, braamgewas): Opkomen van beplanting op de dijk, zoals onkruid, elzen, wilgen maakt de inspectie moeilijk. Hierdoor kunnen schades gemist worden, zoals verzakkingen en kwel.

Andere schade

Hieronder vallen de schades die sporadisch en incidenteel zijn en niet samen te vatten zijn onder enkele soorten schades. Een voorbeeld hiervan is puin of opslag van grond of materialen op de kering.

Schade overige oevers

Schade aan overige oevers kent dezelfde oorzaken als schade aan keringen. Voor overige oevers is geen vergelijkbaar overzicht, omdat Rijnland daar geen toezicht op houdt en dit niet structureel inspecteert en vastlegt.

Muskusratten en rivierkreeften

Schade door muskusratten en rivierkreeften wordt zelden in de inspectie geconstateerd. Dat komt simpelweg doordat de graafschade door deze dieren zich onder de waterlijn bevindt.

Schade door muskusratten

Rijnland ontvangt enkele meldingen per maand over graafschade door muskusratten. Achteraf kunnen we soms een relatie zien tussen het aantal geconstateerde schades en het aantal gevangen muskusratten op een bepaalde locatie. Onderstaande tabel laat zien hoeveel muskusratten werden gevangen in Rijnlands beheergebied.

	2016	2017	2018	2019
vangst muskusratten	7.212	5.971	5.150	5.223

Schade door rivierkreeften

Er lopen nog veel onderzoeken naar het aantal en de effecten van de rivierkreeft in het gebied van Rijnland. Rijnland trekt samen met het Rijk, de Unie van Waterschappen en de STOWA op om de komende jaren in beeld te hebben wat de schade is door de rivierkreeft. Dit onderzoek beperkt zich niet alleen tot de effecten voor waterveiligheid (waterkeringen), maar ook de effecten op waterkwaliteit worden hierin meegenomen. Dit jaar is het onderzoek gestart om de aantallen in ons beheergebied goed in kaart te brengen.

5. Beleid andere waterschappen

Beleid schade waterkeringen

De meeste waterschappen hebben, net als Rijnland, om schade aan waterkeringen te voorkomen beleid m.b.t.:

- beplanting;
- plaatsen van NWO's (niet waterkerend objecten, zoals trappen, hekwerk, steigers).

De meeste waterschappen hebben ook beleid om schade aan waterkeringen door (groot)vee te voorkomen. Het verschilt per waterschap wat er precies van de volgende onderwerpen in hun beweidingsbeleid is opgenomen:

- expliciet welk soort vee wel of juist niet toegestaan is;
- kwantiteit: aantal per ha;
- periode: bijv. een verbod in het stormseizoen tussen november en maart;
- verschil tussen primaire en regionale keringen;
- mogelijkheid om een vergunning te krijgen;
- een aanwijzing op welke waterkeringen beweiding is toegestaan en waar een verbod is (inclusief een 'uitsterfbeleid: niet meer op waterkeringen die versterkt zijn);
- algemeen verbod met uitzonderingen.

Beleid wie onderhoudsplichtig is

Enkele waterschappen beschouwen herstel van schade door golfslag bij meren als onderdeel van het buitengewoon onderhoud.

Een aantal waterschappen heeft de keringen in eigendom en is daarmee zelf onderhoudsplichtig voor het dagelijks onderhoud. Waar deze percelen verpacht worden, kan de onderhoudsplicht worden doorgezet naar de pachter.

Beleid onderhoud overige oevers

Het beleid van de andere waterschappen legt het dagelijks onderhoud van overig oevers:

- bij de perceeleigenaren;
- of ze beheren en onderhouden dit zelf;
- of ze hebben afspraken met gemeenten.

Sommige waterschappen hebben een bijdrageregeling voor oeververdedigingen die door derden in primaire wateren worden gezet, bij vaarwegen bijvoorbeeld. Andere waterschappen brengen in specifieke situaties, langs groot water en vanuit watersysteemfunctie, de bescherming zelf aan. Eenmaal aangelegd valt het dagelijks onderhoud bij de perceeleigenaar.

B2.A Fotobeelden schade aan keringen

De foto's in deze bijlage geven een beeld van verschillende type schade aan keringen zoals deze in het veld aangetroffen worden.

Schade aan buitentalud en oevers:

Hier is sprake van een afgekalfde oever, een slechte staat van de beschoeiing en een slechte grasmatt.

De oorzaak is waarschijnlijk een combinatie van golfaanslag en grootvee (trapschade is zichtbaar).

Op deze foto is te zien dat de grond achter de beschoeiing is weggeslagen.

De oorzaak is waarschijnlijk een combinatie van golfaanslag en slechte beschoeiing. Vee lijkt hier niet de oorzaak te zijn.

Foto's van twee opeenvolgende jaren laten hier een duidelijke achteruitgang zien: het buitentalud, de oever en de beplanting aan de oever zijn aangetast of zelfs verdwenen. De duiker op tweede foto laat zien waar het buitentalud zou moeten zitten.

De schade is veroorzaakt door groot vee bij het drinken van water en het eten van de beplanting aan de oever en buitentalud.

Hier is de grond achter de stortsteen weggeslagen.

De oorzaak is een combinatie van golfslag en te grove en verzakte stortsteen.

Hier is sprake van een afgekalfde oever, zonder beschoeiing en grasmat.

Bij deze waterkering langs een vaarweg en onder de snelweg A44 vindt erosie en afslag plaats.

De oorzaak is een slechte beschoeiing en de golfaanslag door langsvarende schepen. Maar het stuk ligt ook in de schaduw van de brug waardoor begroeiing slecht is.

Schade aan binnentalud en kruin:

Hier is de grasmatt bijna helemaal verdwenen op de kruin en het binnentalud.

De oorzaak is vee. De eigenaar heeft ingezaaid en het gras begint zich langzamerhand te herstellen.

Hier is zijn kuilen ontstaan in het binnentalud.

Schape zijn hier de oorzaak, doordat ze het stuk hebben vertrapt en als zitkuil gebruiken.

Hier is sprake van
rijschade.
De oorzaak is een
tractor die meerdere
malen over hetzelfde
stuk is gereden.

Hier is sprake van
mollen.

Hier is schade aan de
dijk waarschijnlijk
door ganzen.

(Risico op) schade aan de hele dijk/ kernzone:

Hier is sprake van een boom die groter is dan 5 meter en de boom staat op een gevaarlijke locatie. Daarbij komt dat dit een relatief smalle dijk is. Bij het omwaaien zal de ontgrondingskuil zo groot zijn dat de hele kering ondermijnd wordt.

Op deze foto's is niet gemaaid en/of is sprake van opschot en struiken. Dit maakt de inspectie lastig tot onmogelijk waardoor de kans groot is om sommige schadepunten te missen.

Hier is niet geheel gemaaid. Dit maakt de inspectie lastig tot onmogelijk. Ook is de kans groot om schade te missen.

Ook is maaisel op de dijk achtergelaten i.p.v. afgevoerd.

Anders:

Hier is er sprake van opschot en puin op de dijk. Dit maakt het inspecteren van de dijk lastig.